

శ్రీః  
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః  
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః  
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే యుద్ధకాండే

॥ పంచాశః సర్గః ॥

*This document has been prepared by*

*Sunder Kidāmbi*

*with the blessings of*

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

*His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam*

శ్రీః  
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః  
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః  
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

## ॥ పంచాశః సర్గః ॥

విభీషణమింద్రజితం మత్వా వానరాణాం పలాయనం, సుగ్రీవస్యాజ్ఞయా  
జాంబవతా తేభ్యః సాంత్వనాప్రదానం విభీషణస్య విలాపః, సుగ్రీవేణ తస్య  
ప్రబోధనం గరుడస్యాగమనం శ్రీరామలక్ష్మణౌ నాగపాశతో మోచయిత్వా  
తస్య పునర్గమనం చ

అథోవాచ మహాతేజా హరిరాజో మహాబలః |  
కిమియం వ్యథితా సేనా మూఢవాతేవ నౌర్జలే || 6.50.1 ||

సుగ్రీవస్య వచః శ్రుత్వా వాలిపుత్రోఽంగదోఽబ్రవీత్ |  
న త్వం పశ్యసి రామం చ లక్ష్మణం చ మహారథం || 6.50.2 ||

శరజాలాచితౌ వీరావుభౌ దశరథాత్మజౌ |  
శరతల్పే మహాత్మానౌ శయానౌ రుధిరోక్షితౌ || 6.50.3 ||

అథాబ్రవీద్ వానరేంద్రః సుగ్రీవః పుత్రమంగదం |  
నానిమిత్తమిదం మన్యే భవితవ్యం భయేన తు || 6.50.4 ||

విషణ్ణవదనా హ్యేతే త్యక్తప్రహరణా దిశః |  
పలాయంతేఽత్ర హరయస్తాసాదుత్ఫుల్లలోచనాః || 6.50.5 ||

అన్యోన్యస్య న లజ్జంతే న నిరీక్షంతి పృష్ఠతః |  
విప్రకర్షంతి చాన్యోన్యం పతితం లంఘయంతి చ || 6.50.6 ||

ఏతస్మిన్నంతరే వీరో గదాపాణిర్విభీషణః |  
సుగ్రీవం వర్ధయామాస రాఘవం చ జయాశిషా || 6.50.7 ||

విభీషణం చ సుగ్రీవో దృష్ట్వా వానరభీషణం |  
ఋక్షరాజం మహాత్మానం సమీపస్థమువాచ హ || 6.50.8 ||

విభీషణోఽయం సంప్రాప్తో యం దృష్ట్వా వానరర్షభాః |  
ద్రవంత్యాయతసంత్రాసా రావణాత్మజశంకయా || 6.50.9 ||

శీఘ్రమేతాన్ సుసంత్రస్తాన్ బహుధా విప్రధావితాన్ |  
పర్యవస్థాపయాఖ్యాహి విభీషణముపస్థితం || 6.50.10 ||

సుగ్రీవేణైవముక్తస్తు జాంబవాన్మక్షపార్థివః |  
వానరాన్ సాంత్యయామాస సన్నివర్త్య ప్రధావతః || 6.50.11 ||

తే నివృత్తాః పునః సర్వే వానరాస్త్యక్తసాధ్వసాః |  
ఋక్షరాజవచః శ్రుత్వా తం చ దృష్ట్వా విభీషణం || 6.50.12 ||

విభీషణస్తు రామస్య దృష్ట్వా గాత్రం శరైశ్చితం |  
లక్ష్మణస్య తు ధర్మాత్మా బభూవ వ్యథితస్తదా || 6.50.13 ||

జలక్లిన్నేన హస్తేన తయోర్నేత్రే విమృజ్య చ |  
శోకసంపీడితమనా రురోద విలలాప చ || 6.50.14 ||

ఇమౌ తౌ సత్త్వసంపన్నౌ విక్రాంతౌ ప్రీయసంయుగౌ |  
ఇమామవస్థాం గమితౌ రాక్షసైః కూటయోధిభిః || 6.50.15 ||

భ్రాతృపుత్రేణ చైతేన దుష్పుత్రేణ దురాత్మనా |  
రాక్షస్యా జిహ్మాయా బుద్ధ్యా వంచితావృజవిక్రమౌ || 6.50.16 ||

శరైరిమావలం విధౌ రుధిరేణ సముక్షితౌ |  
వసుధాయామిమౌ సుప్తౌ దృశ్యేతే శల్యకావివ || 6.50.17 ||

యయోర్వీర్యముపాశ్రిత్య ప్రతిష్ఠా కాంక్షితా మయా |  
తావిమౌ దేహనాశాయ ప్రసుప్తౌ పురుషర్షభౌ || 6.50.18 ||

జీవన్నద్య విపన్నోఽస్మి నష్టరాజ్యమనోరథః |  
ప్రాప్తప్రతిజ్ఞశ్చ రిపుః సకామో రావణః కృతః || 6.50.19 ||

ఏవం విలపమానం తం పరిష్వజ్య విభీషణం |  
సుగ్రీవః సత్త్వసంపన్నో హారిరాజోఽబ్రవీదిదం || 6.50.20 ||

రాజ్యం ప్రాప్స్యసి ధర్మజ్ఞ లంకాయాం నేహ సంశయః |  
రావణః సహ పుత్రేణ స్వకామం నేహ లప్స్యతే || 6.50.21 ||

గరుడాధిష్ఠితావేతావుభౌ రాఘవలక్ష్మణౌ |  
త్యక్త్వా మోహం వధిష్యేతే సగణం రావణం రణే || 6.50.22 ||

తమేవం సాంత్యయిత్వా తు సమాశ్వాస్య తు రాక్షసం |  
సుషేణం శ్వశురం పార్శ్వే సుగ్రీవస్తమువాచ హ || 6.50.23 ||

సహ శూరైర్హరిగణైర్లబ్ధసంజ్ఞావరిందమౌ |  
గచ్ఛ త్వం భ్రాతరౌ గృహ్య కిష్కింధాం రామలక్ష్మణౌ || 6.50.24 ||

అహం తు రావణం హత్వా సపుత్రం సహబాంధవం |  
మైథిలీమానయిష్యామి శక్రో నష్టామివ శ్రియం || 6.50.25 ||

శ్రుత్వైతద్ వానరేంద్రస్య సుషేణో వాక్యమబ్రవీత్ |  
దేవాసురం మహాయుద్ధమనుభూతం పురాతనం || 6.50.26 ||

తదా స్మ దానవా దేవాఞ్శరసంస్పర్శకోవిదాన్ |  
నిజఘ్నుః శస్త్రవిదుషశ్చాదయంతో ముహుర్ముహుః || 6.50.27 ||

తానార్తాన్ నష్టసంజ్ఞాంశ్చ గతాసూంశ్చ బృహస్పతిః |  
విద్యాభిర్మంత్రయుక్తాభిరోషధీభిశ్చికిత్సతి || 6.50.28 ||

తాన్యోషధాన్యానయితుం క్షీరోదం యాంతు సాగరం |  
జవేన వానరాః శీఘ్రం సంపాతిపనసాదయః || 6.50.29 ||

హరయస్తు విజానంతి పార్వతీ తే మహౌషధీ |  
సంజీవకరణీం దివ్యాం విశల్యాం దేవనిర్మితాం || 6.50.30 ||

చంద్రశ్చ నామ ద్రోణశ్చ క్షీరోదే సాగరోత్తమే |  
అమృతం యత్ర మథితం తత్ర తే పరమౌషధీ || 6.50.31 ||

తౌ తత్ర విహితౌ దేవైః పర్వతౌ తౌ మహోదధౌ |  
అయం వాయుసుతో రాజన్ హనూమాంస్తత్ర గచ్ఛతు || 6.50.32 ||

ఏతస్మిన్నంతరే వాయుర్మేఘాశ్చాపి సవిద్యుతః |  
పర్యస్య సాగరే తోయం కంపయన్నివ పర్వతాన్ || 6.50.33 ||

మహతా పక్షవతేన సర్వద్వీపమహాద్రుమాః |  
నిపేతుర్భగ్నువిటపాః సలిలే లవణాంభసి || 6.50.34 ||

అభవన్ పన్నగాస్తస్తా భోగినస్తత్ర వాసినః |  
శీఘ్రం సర్వాణి యాదాంసి జగ్ముశ్చ లవణార్ణవం || 6.50.35 ||

తతో ముహూర్తాద్ గరుడం వైనతేయం మహాబలం |  
వానరా దదృశుః సర్వే జ్వలంతమివ పావకం || 6.50.36 ||

తమాగతమభిప్రేక్ష్య నాగాస్తే విప్రదుద్రువుః |  
యైస్తు తౌ పురుషౌ బద్ధౌ శరభూతైర్మహాబలైః || 6.50.37 ||

తతః సుపర్ణః కాకుత్స్థా స్పృష్ట్యా ప్రత్యభినంద్య చ |  
విమమర్శ చ పాణిభ్యాం ముఖే చంద్రసమప్రభే || 6.50.38 ||

వైనతేయేన సంస్పృష్టాస్తయోః సంరురుహుర్వృణాః |  
సువర్ణే చ తనూ స్నిగ్ధే తయోరాశు బభూవతుః || 6.50.39 ||

తేజో వీర్యం బలం చౌజ ఉత్సాహశ్చ మహాగుణాః |  
ప్రదర్శనం చ బుద్ధిశ్చ స్మృతిశ్చ ద్విగుణా తయోః || 6.50.40 ||

తావృణ్ణాప్య మహాతేజా గరుడో వాసవోపమౌ |  
ఉభౌ చ సస్వజే హృష్టో రామశ్చైనమువాచ హా || 6.50.41 ||

భవత్ప్రసాదాద్ వ్యసనం రావణిప్రభవం మహాత్ |  
ఉపాయేన వ్యతిక్రాంతౌ శీఘ్రం చ బలినౌ కృతౌ || 6.50.42 ||

యథా తాతం దశరథం యథాజం చ పితామహం |  
తథా భవంతమాసాద్య హృదయం మే ప్రసీదతి || 6.50.43 ||

కో భవాన్ రూపసంపన్నో దివ్యస్త్రగనులేపనః |  
వసానో విరజే వస్త్రే దివ్యాభరణభూషితః || 6.50.44 ||

తమువాచ మహాతేజా వైనతేయో మహాబలః |  
పతత్తీరాజః ప్రీతాత్మా హర్షపర్యాకులేక్షణం || 6.50.45 ||

అహం సఖా తే కాకుత్స్థ ప్రియః ప్రాణో బహిశ్చరః |  
గరుత్మానిహ సంప్రాప్తో యువయోః సాహ్యకారణాత్ || 6.50.46 ||

అసురా వా మహావీర్యా దానవా వా మహాబలాః |  
సురాశ్చాపి సగంధర్వాః పురస్కృత్య శతక్రతుం || 6.50.47 ||

నేమం మోక్షయితుం శక్తాః శరబంధం సుదారుణం |  
 మాయాబలాదింద్రజితా నిర్మితం క్రూరకర్మణా || 6.50.48 ||

ఏతే నాగాః కాద్రవేయాస్తీక్షణ్ణదంష్ట్రా విషోల్బణాః |  
 రక్షోమాయాప్రభావేణ శరభూతాస్త్యదాశ్రయాః || 6.50.49 ||

సభాగ్యశ్చాసి ధర్మజ్ఞ రామ సత్యపరాక్రమ |  
 లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా సమరే రిపుఘాతినా || 6.50.50 ||

ఇమం శ్రుత్వా తు వృత్తాంతం త్వరమాణోఽహమాగతః |  
 సహసైవావయోః స్నేహాత్ సఖిత్యమనుపాలయన్ || 6.50.51 ||

మోక్షితౌ చ మహాఘోరాదస్మాత్ సాయకబంధనాత్ |  
 అప్రమాదశ్చ కర్తవ్యో యువాభ్యాం నిత్యమేవ హి || 6.50.52 ||

ప్రకృత్యా రాక్షసాః సర్వే సంగ్రామే కూటయోధినః |  
 శూరాణాం శుద్ధభావానాం భవతామార్జవం బలం || 6.50.53 ||

తన్న విశ్వసనీయం వో రాక్షసానాం రణాజిరే |  
 ఏతేనైవోపమానేన నిత్యం జిహ్యో హి రాక్షసాః || 6.50.54 ||

ఏవముక్త్యా తదా రామం సుపర్ణః స మహాబలః |  
 పరిష్వజ్య చ సుస్నిగ్ధమాప్రప్టుముపచక్రమే || 6.50.55 ||

సఖే రాఘవ ధర్మజ్ఞ రిపూణామపి వత్సల |  
 అభ్యనుజ్ఞాతుమిచ్ఛామి గమిష్యామి యథాసుఖం || 6.50.56 ||

న చ కౌతూహలం కార్యం సఖిత్యం ప్రతి రాఘవ |  
 కృతకర్మా రణే వీర సఖిత్యం ప్రతివేత్స్యసి || 6.50.57 ||

బాలవృద్ధావశేషాం తు లంకాం కృత్వా శరోర్మిభిః |  
రావణం తు రిపుం హత్వా సీతాం త్వముపలప్స్యసే || 6.50.58 ||

ఇత్యేవముక్త్యా వచనం సుపర్ణః శీఘ్రవిక్రమః |  
రామం చ నీరుజం కృత్వా మధ్యే తేషాం వనౌకసాం || 6.50.59 ||

ప్రదక్షిణం తతః కృత్వా పరిష్వజ్య చ వీర్యవాన్ |  
జగామాకాశమావిశ్య సుపర్ణః పవనో యథా || 6.50.60 ||

నీరుజౌ రాఘవౌ దృష్ట్వా తతో వానరయూథపాః |  
సింహనాదం తదా నేదుర్ఘాంగూలం దుధువుశ్చ తే || 6.50.61 ||

తతో భేరీః సమాజఘ్నూర్మదంగాంశ్చాప్యవాదయన్ |  
దధ్ముః శంఖాన్ సంప్రహృష్టాః శ్వేలంత్యపి యథాపురం || 6.50.62 ||

అపరే సోఽట్య విక్రాంతా వానరా నగయోధినః |  
ద్రుమానుత్పాట్య వివిధాంస్తస్థుః శతసహస్రశః || 6.50.63 ||

విస్సృజంతో మహానాదాంస్తాసయంతో నిశాచరాన్ |  
లంకాద్వారాణ్యుపాజగ్మ్యుర్మోఽధుకామాః ప్లవంగమాః || 6.50.64 ||

తేషాం సుభీమస్తుములో నినాదో  
బభూవ శాఖామృగయూథపానాం |  
క్షయే నిదాఘస్య యథా ఘనానాం  
నాదః సుభీమౌ నదతాం నిశీఢే || 6.50.65 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే యుద్ధకాండే పంచాశః సర్గః ||